

**Секція 1. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ В ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПІД ЧАС ТИМЧАСОВОГО
ПЕРЕМІЩЕННЯ**

КОВАЛЬ Людмила, докторка педагогічних наук, професорка, декан факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету,
ПОПОВА Ольга, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету

**НОВІ ПЕДАГОГІЧНІ ВИМІРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ ТА МИСТЕЦТВ В УМОВАХ ТИМЧАСОВОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ПІД
ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ**

Актуальність дослідження. Реалії сьогодення (повномасштабне вторгнення військ російської федерації, тимчасове переміщення закладів освіти з окупованих територій тощо) визначають необхідність розвитку вітчизняної освіти загалом і педагогічної зокрема, адже від авторитету вчительської професії в суспільстві залежить його майбутнє. Створення умов для зростання індексів людського розвитку і щастя в країні базується на багатьох чинниках, але одне з провідних місць належить забезпеченню високого рівня організації підготовки майбутніх педагогів. Науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, усвідомлюючи відповідальність за свою місію, намагаються побудувати освітній процес із застосуванням дистанційних технологій, щоб він був комфортним для життєвої самореалізації здобувачів вищої освіти.

Метою статті є визначення пріоритетів діяльності факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету в умовах тимчасового переміщення під час воєнного стану.

Бердянський державний педагогічний університет знаходився на окупованій території з початку повномасштабного вторгнення російської федерації аж до 20 квітня 2022 р. За погодженням з

Міністерством освіти і науки України було прийнято рішення про тимчасове переміщення на підконтрольну Україні територію в м. Запоріжжя на базу Запорізького національного університету, що дозволило відновити освітній процес в умовах воєнного стану. Відповідно до цього рішення адміністрацією університету та керівництвом факультету було внесено певні зміни до графіку освітнього процесу та його організації. Зокрема, у зв'язку з тим, що значна частина науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти не мала можливості виїхати з Бердянська, то заняття проводилися в асинхронному режимі. Розроблено та затверджено «Методичні рекомендації щодо організації дистанційного проведення підсумкової атестації здобувачів вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в Бердянському державному педагогічному університеті під час дії воєнного стану», які визначили чітку процедуру проведення кваліфікаційних іспитів у форматі відеоконференцій з обов'язковою відеофіксацією (повним записом), автентифікацією здобувачів вищої освіти. Запрошення на відеоконференцію здійснювалося засобами телекомунікаційного зв'язку.

Стратегічними напрямками діяльності факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв вважаємо такі:

1. *Зміцнення через особистісне та професійне зростання викладачів і студентів.* Незважаючи на складні умови праці, науково-педагогічні працівники активно публікували результати своїх наукових досліджень у вітчизняних і зарубіжних виданнях, у тому числі й тих, що індексуються наукометричними базами Scopus та Web of Science. Здобувачі вищої освіти, особливо ті, що переїхали на захід України, долучилися до академічної мобільності. Результати вивчення ними освітніх компонентів були відображені в довідках і зараховані рішеннями на засіданнях відповідних кафедр [3].

Розуміючи, що від публікаційної активності залежить державне фінансування університету, варто кожному викладачеві подбати про одноосібні чи в співавторстві статті у вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях. Крім того, пріоритетним є участь у міжнародних грантах і програмах, які забезпечать інтеграцію міжнародного компонента в освітньо-виховну, науково-дослідницьку діяльність факультету.

Цілком закономірно, що інтернаціоналізація також є відповіддю на виклики глобальних проблем сучасності, які можуть бути вирішені лише за допомогою спільних зусиль світової спільноти на засадах продуктивного міжнародного співробітництва, що потребує формування в здобувачів вищої освіти сучасного глобального мислення,

відповідальності, здатностей і вміння жити разом, системи міжкультурної компетентності в цілому.

Отже, оскільки міжнародне співробітництво в усьому світі вважається зараз одним із головних показників визначення якості освіти і науки і, водночас, найважливішим інструментом її забезпечення і підвищення, ми визначаємо його як один з пріоритетів розвитку факультету на найближчий час. Крім того, в подальшому завдяки професійному зростанню науково-педагогічних працівників, підвищенню майстерності під час проходження тренінгів, стажувань, участі в науково-практичних конференціях буде формуватися позитивний імідж факультету та університету, що впливатиме на збільшення контингенту здобувачів вищої освіти.

2. *Розвиток як структурного розділу БДПУ – інноваційного центру Північного Приазов'я.* Факультет має потужну матеріально-технічну базу: навчальні аудиторії, обладнані сучасними мультимедійними дошками, проекторами й телевізорами; лабораторію Нової української школи, навчальну психолого-консультативну лабораторію, класи для індивідуальних занять, танцювальні класи тощо. На жаль, зараз викладачі і студенти тимчасово не мають до них доступу, працюють лише на електронній платформі MOODLE та за допомогою різних інформаційно-комунікаційних систем. Але ми переконані, що незабаром у мирних умовах знову матимемо можливість працювати і готувати фахівців у наших сучасних корпусах.

У процесі підготовки майбутніх педагогів пріоритетними завданнями вважаємо такі: орієнтувати здобувачів вищої освіти на успіх, тому що тільки той, хто відчуває впевненість у своїй особистісній і професійній компетентності, може позитивно впливати на інших і бути джерелом їхнього успіху; наповнювати процес спілкування та взаємодії позитивними емоціями, застосувати практико-орієнтоване навчання; розуміти та поважати учасників освітнього процесу.

Інноваційний потенціал підготовки фахівців на факультеті характеризується творчою здатністю генерувати нові ідеї, що зумовлено професійною установкою на розв'язання найважливіших практико-орієнтованих завдань. Науково-педагогічні працівники кафедр мають постійно підвищувати свій культурно-естетичний рівень, бути інтелектуально освіченими, мати різнобічні інтереси; впроваджувати інновації, дбати про оригінальність у проведенні занять та їх дослідницьку спрямованість, а також високу результативність [2].

3. *Просування національно-патріотичних ідей серед спільноти однокласців.* Основні напрями патріотичного виховання знайшли відображення в Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Стратегії національно-патріотичного виховання на

2020–2025 роки, Державній цільовій соціальній програмі національно-патріотичного виховання до 2025 року (Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання до 2025 року, 2021) тощо. Так, Концепцією національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року його метою «визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності» [1].

Під час фахової підготовки майбутніх фахівців усіх рівнів вищої освіти маємо наголошувати на тому, що в Україні є давня і велична культура та історія, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже ввійшли до освітнього і загальновиховного простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, яке відкриває нові можливості для освітньої сфери. З метою формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у здобувачів вищої освіти факультету плануємо провести зустрічі з учасниками героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності. Крім того, варто все робити для того, щоб студенти усвідомили, що Українська держава заперечує будь-які форми дискримінації, підтримуючи всі мови і культури, забезпечує формування у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. І як наслідок – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей: повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України); активна участь у громадсько-політичному житті країни; верховенство права, повага до прав людини; готовності до природоохоронної діяльності; толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей; готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Під час воєнного стану в умовах дистанційного навчання здобувачів вищої освіти на факультеті важливу роль у формуванні їхньої особистості мають відігравати кураторські години. Вважаємо, що куратори, постійно підтримуючи зв'язок з кожним студентом, упроваджуючи нові підходи та форми виховної роботи, забезпечують відповідність її змісту, організації та методів з урахуванням специфіки

внутрішнього переміщення ЗВО. Цю роботу на факультеті координуватиме деканат, а кафедри сприятимуть проведенню конкретних заходів виховного впливу.

Не менш важливе завдання національно-патріотичного виховання молоді, на нашу думку, – це активізація діяльності студентської ради факультету щодо становлення національного характеру кожного здобувача вищої освіти.

Сучасна епоха з її суперечностями та альтернативами формує новий, неоднозначний і багатогранний приклад патріотизму, а процес виховання набуває особливої актуальності.

З-поміж форм виховної роботи на факультеті мають бути заплановані флешмоби, брейн-ринги, челенджі, кінолекторії, тренінги, виставки, панельні дискусії, зустрічі із захисниками незалежності України тощо.

Отже, основним завданням національно-патріотичного виховання на факультеті психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету – створити умови для саморозвитку, самовираження і самореалізації особистості кожного здобувача вищої освіти; утверджувати гуманістичної моральності як основи громадянського суспільства; культивувати кращі риси української ментальності – працелюбності, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи; формувати нетерпимість сепаративізму, колабарації, аморальності. Крім того, організація такої роботи має здійснюватися комплексно, через залучення до цього процесу всіх науково-педагогічних працівників кафедр, деканату, органів студентського самоврядування.

Організація роботи факультету в умовах тимчасового переміщення має бути спрямована на збільшення контингенту здобувачів вищої освіти першого та другого рівнів вищої освіти.

На основі аналізу подання заяв вступників до магістратури можемо констатувати, що на формування контингенту вплинула війна, а не тимчасове переміщення ЗВО. Саме на цей рівень вищої освіти було зареєстровано таку ж кількість випускників бакалаврату 2022 і минулих років. Щодо бакалаврських освітньо-професійних програм, то бажання навчатися, як правило, виявляли випускники закладів загальної середньої освіти таких міст: Маріуполь, Пологи, Оріхів, Гуляйполе, Волноваха, Токмак, Приморськ, Бердянськ тощо, жителі яких намагалися евакуюватися родинами й вивезли дітей на безпечні території за кордон чи то підконтрольні Україні, але подалі від бойових дій. Звичайно, цей процес був тривалим, і тримати зв'язок з усіма, хто після закінчення школи хотів навчатися в БДПУ, не було можливості, а випускники шкіл отримали інші пропозиції, навіть можливість навчатися офлайн. Ми

переконані, що все це тимчасово, і з настанням миру на всій території України здобувачі вищої освіти обов'язково обиратимуть здобуття вищої освіти за спеціальностями, які пропонує факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Отже, потужний науковий потенціал кафедр, забезпечення якості вищої освіти здобувачів, загалом, позитивний імідж факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету сприяв організації та проведенню вступної компанії 2022, незважаючи на складні умови військового стану та тимчасове переміщення ЗВО. У подальшому профорієнтаційну роботу зі збільшення контингенту студентів маємо на меті сконцентрувати на тісній взаємодії зі здобувачами вищої освіти та випускниками нашого факультету і проведенні відповідних спільних заходів.

Висновки. Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету, тимчасово переміщеного в умовах воєнного стану, визначає пріоритетами своєї діяльності особистісне та професійне зростання викладачів і студентів, що сприятиме розширенню ландшафту наукових досліджень і впровадженню їх в освітній процес; дбати про оригінальність у проведенні занять; спрямовувати всі зусилля й активно використовувати соціальні мережі для поширення національно-патріотичних ідей серед спільноти однодумців.

Список використаних джерел

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. RTL: nus.org.ua/news/mon-zatverdylo-novu-kontseptsiyu-patriotychnogo-vyhovannya (дата звернення 10.09.2022).
2. Koval L., Popova O. & Nikonenko T. (2019). Practice-Oriented Direction of Professional Preparation of Future Teachers of Primary Education in the Context of European Integration Processes. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 85 doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i2.2060> (web of science).
3. Коваль Л.В. Сучасний факультет – інституція освіти і культури. Підготовка майбутніх педагогів у контексті впровадження Концепції Нової української школи : матер. V Всеукр. наук.-практ. конф. (16 вересня 2021 р., Бердянський державний педагогічний університет) / за ред. проф. Л. Коваль, А. Крамаренко, доц. О. Попової. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2021. С. 9–13.